

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

IV. Letnik

V Ljubljani 15. maja 1903.

Št. 10.

Izjave o regulaciji in — učiteljstvo.

Učit. Tovariš“ z dne 1. maja t. l. je prinesel članek z naslovom: „Že izboljšujejo!“ Ves članek ni drugega kakor dolga veriga drznih sumničenj in psovka na dr. Sušteršiča, na katoliško-narodno stranko in seveda tudi na nas Slomškarje. Več tednov so se uredniki „Tovariševi“ premagovali, kazali so se dostojne in lepe, a v tej številki je privrelo vse na dan, kar se skriva v koticah njihovih poštenih src in v globinah njihovih lepih duš. Pokazali so se take, kakoršni so v resnici, in s tem tudi pokazali, da je dostojnost, s katero se včasih dičijo, in olika, katero si prilastujejo, le lepa maska, s katero se podadó včasih na prešet, da koga, ki ne vidi skozi masko, ložje prevarijo. Mi jih pa poznamo in zato se ne čudimo. Vse te psovke so plod duševne hrane, katero vsrkavajo dan na dan iz nizkotnega liberalnega slovenskega časopisja, taka je manira tiste lepe izbrane družbe, v kateri se gibljejo vsak dan, to je njihova radikalnost, njih moštost, odločnost, naprednost in kakor še sami imenujejo ta lepa svojstva. Za urednika imajo celo možá, ki se ponaša z akademično izobrazbo, v katerega stavi liberalna stranka vse zaupanje, da bo obdržal učiteljstvo v liberalni sužnjosti in kateremu se zato laskajo kot temperamentnemu, govorniku takrat ko vrže zaslepljenemu občinstvu v obraz kup donečih fraz. Doli s tako izobrazbo! Tako dostojno bi pisal tudi navaden „pülcher“ iz Hernalsa, ki ni nikdar videl vseučiliške avle, v kateri se je tolikrat zamišljen šetal g. Gangl in

snoval velike načrte za odločilni boj slovenskega učiteljstva proti klerikalcem. O, takrat se je čutil Gangl ženijalnega junaka, ki bo igraje uničil nas vse in si pridobil nevenljivih zaslug za liberalizem. A v njem smo spoznali doslej le junaka fraz in psovk! A tudi to bi prenesli, ko bi bile fraze izvirne in psovke podane vsaj v finem ovitku; a take vsakdanje fraze in navadne dninarske psovke iz slovenske liberalne kovačnice so že preneumne in preneznosne.

In zakaj toliko sumničenja in toliko psovk? Zakaj? ... No, zato, ker je bil dr. Šušteršič v „Kat. domu“ bolj odkritosrčen, kakor spoštovani župan ljubljanskega mesta in deželni poslanec gospod Ivan Hribar, ki je na učiteljskem shodu z nepopisno lahkoto obljubil zvišanje deželnih naklad v svrhu regulacije, dasi takrat še pojma ni imel, koliko denarja bo treba za tako regulacijo in je šele po shodu pristopil k svojemu zvestemu slugi gospodu Jakobu Dimniku ter mu naročil, naj naredi nekak račun. A ta Hribar, pobratim voditelja slovenske liberalne stranke, ki je imela toliko časa v deželni zbornici vso moč, ni imel niti sledu kake volje zvišati deželno naklado zaradi učiteljskih plač takrat, ko bi bil v dež. zbornici to lahko storil.

Pa oglejmo si uspehe učiteljskega shoda! Po svojih voditeljih sta se obe slovenski stranki dežele izjavili za regulacijo. Liberalna stranka je po g. Ivanu Hribarju obljubila, da bode v svrhu regulacije zvišala deželno naklado. Dr. Šušteršič je pa kot voditelj katoliško-narodne stranke se izjavil proti zvišanju ter dejal, da bo treba poiskati denarja drugod, zlasti pa pritegniti k plačevanju imovite sloje, ki ne plačajo nikakih naklad niti deželnih niti občinskih, ki pa od šole največ zahtevajo. To sta dve različni mnenji dveh različnih strank. Stranka, ki skoraj izgine iz zbornice tisti hip, ko bi se ljudem, ki ne plačajo nobenih deželnih naklad, vzela volivna pravica, se je izjavila za zvišanje dež. naklad za regulacijo, a katoliško-narodna stranka, ki zastopa primeroma najbolj obremenjene davkoplačevalce kmete in male obrtnike, pa pravi, naj se poiščejo drugi viri dohodkov, zlasti pa naj se pritegujejo v plačevanje sloji, ki deželnih naklad ne plačujejo. Kdaj se bo regulacija izvršila, sedaj še ne vemo, želimo, da bi se ta stvar, ki je za nas nujna, ne odlašala. Zanima pa nas, kako se bo izvršila. Učitelji smo izvečine kmetski sinovi, otroci obrtnikov in sploh malih ljudi, ki nimajo denarja, da bi svoje otroke dolgo in drago študirali in so veseli da spravijo otroke hitro h kruhu. Učitelji izvečine živimo med tem ljudstvom in zato poznamo gmotno bedo teh slojev. Znano je, da vsak tovarniški delavec, ki ne plačuje nobenih direktnih davkov in naklad, veliko bolje in brezskrbneje živi kakor naš kmet, katerega tró dolgovi, davki, naklade, pomanjkanje delavcev i. dr. ali pa mali obrtnik na kmetih in v naših mestecih. Nam ne more biti vse eno, na katere rame naj se zvali vse breme regulacije, zlasti smo pa proti temu, da bi tisti sloji, ki že sedaj omagujejo pod težo davkov, morali še več prenašati. To bi bilo zlo tudi za nas. Neka mržnja in nevolja do nas bi obšla trpečo maso, ki so jo višje obdavčili zato, da se nam bolje godi, a pravice ji niso dali

zato nobene. Zato odobrujemo postopanje katoliško-narodne stranke, ki išče denarnih sredstev pri drugih, gmotno bolje situiranih slojih.

Dve izjavi imamo sedaj. Učiteljstvo se lahko engažira v agitaciji za ta ali oni način regulacije. Naše mnenje je, da bode učiteljstvo agitatorično ložje shajalo, ako se ne bo oprijelo zvišanja dež. naklade kot edinega sredstva, pač pa pomagalo delati javno mnenje v smislu predlogov kat.-narodne stranke, saj je pričakovati, da upanje dr. Šušteršiča ni prazno ter bodo inteligentni sloji, ki se pritegnejo v plačevanje, toliko šoli prijazni, da prevzemó plačevanje prostovoljno, t. j. da se ne bodo temu po svojih p. t. gg. poslancih upirali.

Slovenski stranki sta se izjavili za regulacijo, sedaj poznamo načela, katera jih bodo vodila in dolžnost učiteljstva je, podpirati jih pri tej akciji.

Dvomimo pa, da bi se ohranila dobra volja poslancev s tem, da se jih psuje, grdé naprave stranke, sumničijo strankini dobri nameni i. t. d. To tudi ni nikako junaštvo, ni radikalnost, ni odločnost in posmehovanje vzbuja dejstvo, da uredniki „Učit. Tovariša“ vodijo srdit boj s psovkami proti stranki, ki sedaj v deželi na šolstvo in učiteljstvo skoraj ne more vplivati, a ti gospodje potrpežljivo krivé hrbtišča pod udarci — ne kake „srebrne palice!“ — pač pa znane „železne roke.“ Dobrega komedijanta sicer radi gledamo in občudujemo njegove vrline, a glumačem se samo pomilovalno posmehujemo.

L I S T E K .

Črtice iz učiteljskega življenja.

IV.

Prelepi mesec majnik me je spomnil nekega ljubkega prizora. Vreden je, da ga zapišem. Vsaj meni se je srce razveselilo ob njem in vsakrat, ko se ga spomnim, obnové se mi prijetna čuvstva.

Bilo je majnika meseca kakor sedaj. Prav tako solnčen in svetel je bil majnik kakor letos, zrak tako prepojen s cvetlično vonjavo kakor danes. In je li vpliv domišljije — da so mi prav sedaj, ko pišem to črtico, zaduhtele šmarnice na pisalni mizi? Mogoče. — Sicer pa moram poseči za več let nazaj.

Imel sem nekaj opraviti v bližnjem mestu. Namenil sem se, da ondi prenočim in podal sem se zato še-le na večer na pot. Naravnost proti zapadu drži cesta. Hodil sem torej proti večernemu solncu, ki se je hotelo pravkar skriti za daljnim hribovjem. Zdelo se mi je, da že dolgo nisem užival tako lepega solnčnega zatona.

Čemu bi hitel dalje? Cesta se zavije na desno v gozdič, in gosto drevje mi bode zastrlo lepi prizor. Časa imam dovolj, mislim si. Sedem torej tik

gozdiča na bukov parobek. Letošnjo spomlad ni več pognal svežezelenih mladik, kakor lani. Bil je popolnoma suh. Počival sem torej na njem, vrgel palico na zemljo, gledal in užival z vso dušo bajno krasoto zahajajočega solnca.

Čudovita slika! Noben umetnik je ne posname v teh le živih barvah in finih niansah, v tej neizmerni velikosti in veličanstvu!

Stvarnik moj! Tu si podal meni samotnemu potniku, vsem ljudem, ki le hočejo videti, čudovito podobo, najlepšo, najdragocenejšo, kakršnih ne zaklepajo niti elegantni muzeji glavnih mest, do katerih morejo potovati bogatini. — Meni, nam v veselje in radost si jo tako čudežno pričaral na nebeški svod.

Tu glej človek in beri! — In gledal sem in bral v teh poslavljajočih se žarkih — bral tajno melanholijo življenja v tej večerni zarji, pa veličanstvo božje, ljubezen, dobroto in milobo stvarnikovo! — In zreti sem moral neprestano tja, in pil lepoto v se — in zdelo se mi je, da bi lahko sedel tako po ure in ure. Če bi le hotelo ostati tudi odprto nebo pred menoj — v istem zlatem, čarobnem žarenju! A izgublja se, polagoma bledeva — dasi skoro nevidno in slednjič ostane le rožnat dih tam na zapadu, kakor bi nebo še sanjalo naprej o svoji kraljevi slavi in krasoti.

Nebeški krilatci pa so prižgali zvezdo večernico prav tam, kjer prehaja rožnati dih v nebeško modrino. Zvezdica se mi smehlja naproti. — Prijatelj, si-li čakal name? Hočeš li presanjati ta večer na svojem parobku?

Zdrnil sem se! Kaj neki me je zbudilo?

Glas, prelepi glas — znana melodija mi je vdarila na uho. Pesem „Marija, mati ljubljena“ — poje nekdo v gozdu. Glas prihaja bliže. Lep in močen, a vendar mehke bariton je bil.

Kdo neki poje?

Vstanem, vzamem palčico in krenem vgozd; ležal je že v mraku pred menoj.

Prva kitica pesmi je končana. Mal presledek. Zatem je začel pevec drugo kitico.

Pospešim korake, da bi videl, kdo me je tako prijetno iznenadil.

Evo ga! S stranske poti zavije na vozno cesto, po kateri sem hodil, mlad mož, z majhno deklico v naročju. Objemal jo je z levico, desna pa je držala motiko, ki mu je slonela čez ramo. Vračal se je z dela proti domu.

Ali naj grem naprej? Nehote sem raje stopil v goščavo za hrast, da bi pevca ne motil. Bal sem se namreč, da poneha, ko me zagleda.

Prihajal je vedno bliže — in dopel drugo kitico z refrenom „Marija, pros' za nas“.

Zdaj v bližini še-le slišim, da tudi otroče — kake dve leti staro — pomaga z nežnim glaskom. In ko je oče nehal, ponovi dekletce še enkrat refren: „Malija, plos' za nas“.

„Vidiš, Anica — tam gori je Marija doma!“ To rekši pokaže oče na jasno zvezdico, ki je blestela nad gozdom. Ravno sta šla mimo mene. Dete dvigne glavico za očetovo desnico — in ponovi: „Malija doma“ in vzdigne ročico proti nebu.

Že sta bila za menoj. Jaz pa sem še vedno stal za hrastom in gledal za njima. Čudno mehko mi je bilo pri srcu. Priprosti — a vendar toli mili prizor mi je prevzel vso dušo.

Srečno dete, ki imaš tako pobožnega očeta, mislim si. Ne veš pač, kako bogato te je obdarovalo nebo, še predno se prav zavedaš življenja!

In pospešil sem svoje korake, dotlej, da nisem imel gozdne tmine za sabo. Vesel sem bil, tiho vesel in zadovoljen.

Rajskolepi solnčni zaton — in zdaj ta ljubi utis — sta se združila v čudežno harmonijo in sta vedno še plavala pred mojo dušo. Rad sem tudi pridržaval te prijetne misli. Hodim še kake četrte ure.

Zdajci zapoje zvon v bližnjem mestu. Svečano je donel po daljni ravnini, in njegov glas je še okrepil odmev v bližnjem gozdu, kakor da je ondi zapel drugi mu tovariš.

Odkrijem se in molim — in tudi v mojih prsah je začelo doneti in se oglašati — in vedno se ponavljalo v iskrenem refrenu: „Marija, pros' za nas!“

* * *

Drugo jutro... ali naj nadaljujem?... ne sterim rad... Drugo jutro mi je namreč prineslo nekak finale k sinočjim vtisom. In ta finale ni bil bogšigave kako primeren harmonični skladnosti minulega večera. Obratno. S kričečo disonanco je motil lepe akorde.

A v življenju se to sploh rado prigodi. Sicer so pa jasne slike tem krepkeje izražene, čim temnejše jim je ozadje ali okolica. Tako je tudi z prijetnimi vtisi našega življenja. Neprijetnosti jim še-le podelé pravi čar in trajno vrednost.

Okoli šeste ure zarana sem se vračal iz mesta Delavci z dežele pa so hodili v mesto. Zopet in zopet sem jih srečaval. Na ramah so nosili orodje za delo, v culici pa kruh, hrano za celi dan.

Ravnokar pride zopet mlad, krepak mož proti meni. Držal se je na smeh in se včasih ozrl. Po obleki sem spoznal, da je železniški uslužbenec. Kacih petdeset korakov pred menoj pa je stala mlada žena. Malega dečka je držala v naročju. Oba sta gledala za odhajajočim očetom. Dete je vpilo na vse grlo in jokalo: „ata, ata — sem!“ Hotelo se je materi po vsej sili izviti iz rok. Mati ga je skušala tolažiti. Božala mu je obrazek, obljubovala menda — bogveka. — A dete je bilo čimdalje bolj nestrpno. Mali samoglavnež je začel kričati vedno huje in hotel imeti očeta nazaj. Mati si ni znala več pomagati.

Da bi jeznega otroka pomirila, začne se sama navidez hudovati nad odhajajočim očetom. Grozi za njim, vzdigne roko in pravi: „Ata nemaren! tepen bo, če pride domov!“ Nato še prime dečkovo ročico in ž njo žuga očetu. Dete pa je ponavljalo: „Ata tepen.“

In sredi solz, prikazali so se že prvi smehljaji veselja in zadovoljnosti. In dete se je vpokojilo, da, jelo brcati z nožicama same radosti, da bo „ata tepen“, ko pride domov. Torej maščevalo se bo dete lahko, ker se mu ni spolnila njegova želja!

Nepremišljena mati! kako nespametno vendar ravnaš! Saj nobeno seme tako rado ne požene kali v otroškem srcu, kakor uprav svojeglavnost in maščevalnost. Niti sejati je ni treba. Prikaže se sama v večji ali manjši meri skoro v vsakem človeku. — Najraje bi ženo z dobrimi besedami posvaril ter ji razjasnil nespametno početje. A ni mi dalo. Domislil sem si namreč, kako se je nekdo izrazil o učiteljih. Da, slišal sem na lastna ušesa: „Učitelji imajo slabo navado, da hočejo vsacega podučiti.“ Morda je merilo na me — Torej pozor na samega sebe! — Tako sem si mislil, ter načeloma opustil vsakojake privatne nauke, razun če me je kdo vprašal za svet.

A ko sem bil že precej naprej, mi je bilo žal, da nisem govoril. Ljudstvo se mora poučiti, mislil sem si. Zakopano v delo, tlačeno od materielnih skrbi — niti ne preudari, kolike važnosti je vzgoja, pametna vzgoja otrok! In to bi vendar moralo vedeti.

Tu sem luč prosvete! Semkaj posveti baklja napredka in svobode! Hvalno delo bi bilo — nezorana ledina, ki bi jo trebalo z neizmernim trudom in jekleno vztrajnostjo obdelovati. Ideja se mi je porodila v srcu. Sprožim jo vpričo somišljenikov. Pri okrajni učiteljski konferenci je potem eden izmed nas predlagal, naj bi se priredili ljudski shodi in sicer pedagoški;

ali še bolje celi ciklus predavanj. Pri teh bi šolski nadzornik poučeval ljudstvo o najvažnejših točkah vzgoje. Nekateri tovariši so navdušeno pritrjevali. Sam nadzornik je bil za predlog.

A sedaj se oglasi neka učiteljska kapaciteta: „Taka stvar se mora prej dobro premisliti. Menim, da je le domači učitelj poklican govoriti o vzgoji starišem svojih učencev. Če bi si naprosili v ta namen tuje ljudi — na primer g. nadzornika — potem bi ravnali kakor duhovniki. Kadar sami več ne morejo shajati z ljudmi — pa pokličejo misijonarje.“

Smeh in burno pritrjevanje zadel je pravo struno. Naš predlog je seve propadel. Mislim pa, da v škodo ne le starišem in otrokom, ampak tudi nam učiteljem. Pedagoškega shoda pa, na katerem bi poučeval domači učitelj ljudstvo, še ni bilo nobenega, tudi ne v kraju, kjer bi lahko omenjeni nasprotnik — pokazal svojo pedagoško modrost. T.

T r a p e c.

Učne slike za višjo stopinjo.
(Konec.)

Druga ura.

I. Opazovanje. Ko pride učitelj s svojimi učenci na vrt, naj si isti najprej ogledajo podobo vrta. Zakaj lahko trdimo, da ima ta vrt podobo trapeca? Kateri stranici sta vspreddni? Kateri stranici pa nista vspreddni? Koliko stranic ima vsak trapec? Kaj pa so stranice tega trapeca? (Ograja.) Sedaj bodemo izmerili in si zapisali dolgosti teh stranic. Kje jih bomo morali meriti? (ob ograji.)

Učenci naj merijo vedno sami, seveda pod nadzorstvom učiteljevim. Neprecenljive važnosti je za učence, da znajo sami rabiti meter. Merijo naj vedno s tako zvanim „pošetom“, ker le ta se največ rabi v življenju. V začetku bodo precej nerodni pri tem delu, ker ne bodo niti vedeli, kje je začetek metra, niti na kateri strani je meterska in na kateri stara mera.

II. Priprava. Kako imenujemo vse stranice kakega čveterokotnika ali trikotnika skupaj? (Obseg.) Kako izračunamo obseg raznostraničnega trikotnika? (Ako seštejemo merska števila vseh treh stranic.)

III. Napoved smotra. Danes se bodemo pa učili, kako se izračuna obseg trapeca.

IV. Podavanje. Kakšno podobo ima naš šolski vrt? Včeraj smo izmerili njegove stranice. Kje smo jih merili? Kako dolgi sta bili vspreddni stranici? (22 m in 16 m). Zapiši njuni dolgosti na tablo! Kako dolgi sta bili nevsporeddni stranici? (6 m in 7 m) Zapiši tudi to na tablo! Ali znaš izračunati, kako dolga je vsa ograja okoli šolskega vrta? (Učenec veselo pritrđi) Kako jo bodeš izračunal? (Seštel bom vse stranice.) Izračunaj torej dolgost vrtna ograja! Drugi izračunajte isto v svoje zvezke! ... Kako dolga je vrtna ograja? (51 m) Kako smo izračunali obseg tega trapeca? In tako izračunamo obseg vsakega trapeca. Ponovi še, kako izračunamo obseg tra-

peca? (Obseg trapeca izračunamo, ako seštejemo merska števila njegovih stranic. Ponovi, $B!$ $C!$ $D!$)

V. Vaja in uporaba. Tu daje učitelj lahko poljubne naloge, v katerih se vpraša po obsegu trapeca, n. pr.: Kmet hoče okoli svoje njive, ki ima podobo raznostraničnega trapeca, nasaditi živo mejo. Stranice merijo $20\ m$, $14\ m$, $18\ m$ in $19\ m$; kako dolga bo vsa meja? Koliko ga bode veljala, ako računi za vsak m $54\ h$?

Še bolj modro se mi pa zdi, ako se učenci učé računati obseg takih trapecev, katere v resnici vidijo, n. pr.: Vzemi meter, stopi k oknu in izmeri stranice police, potem pa izračunaj obseg tega trapeca!

Tu naj pripomnim, da pri enakokrakem trapecu zadostuje, ako se izmeri le jedna nevzporedna stranica in se njeno mersko število kar podvoji; toda radi enostavnosti otrôk na to niti ne opozorim. Kdor je dovolj razvitega duha, pride sam kmalu na to misel; počasnega misleca bi pa s tem le zbegal.

Tretja ura.

I. Priprava. Kaj pri ploskvah še računamo razven obsega? (Ploščino.) Kako izračunamo ploščino pravokotnika? Kako izračunamo ploščino romboida? (Ako mersko število osnovnice pomnožimo z merskim številom višine.)

II. Napoved smotra. Danes vam bodem pa pokazal, kako se izračuna ploščina trapecu.

III. Podavanje. Učitelj imej pripravljena dva enaka trapeca, katerih vzporednici merita $5\ dm$ in $2\ dm$, višina pa tudi $2\ dm$.

Glejte, tu imam dva popolnoma jednako velika trapeca. (Učitelj položi jednega vrhu drugzega, da se krijeta) Izmeri vzporednici tema dvema trapecom! Pokaži, kje je višina tega trapeca! Izmeri jo! Sedaj bodem pa ta dva trapeca tako drugzega poleg drugzega postavil, da bode pri prvem daljša, pri drugem pa krajša vsporednica osnovnica.

(Da bolj mirno stojita, pripne se ju lahko z risarskimi žrebljički na tablo.)

Kakšen lik vidite sedaj tu? (Paralelogram, romboid.) Kako dolga je osnovnica tega romboida? ($7\ dm$) Kako veš, da je $7\ dm$ dolga? (Ker je osnovnica prvega trapeca $5\ dm$ in drugzega $2\ dm$ dolga.) Kolika je pa višina tega romboida? ($2\ dm$.) Kako izračunamo ploščino romboida? Izračunaj ploščino temu romboidu! ($7 \times 2 = 14\ dm^2$) Da je to res, poštejejo učenci lahko na trapecih samih, ker so na njih začrtani dm^2 . Tam prav razločno vidijo 12 celih dm^2 in 4 krat po pol dm^2 .

Kolika je ploščina dveh trapecev skupaj? Kolika je torej ploščina enega trapeca? (Polovica od $14\ dm^2$, t. j. $7\ dm^2$.)

Koliko trapecev si bodemo morali vedno misliti, kadar bodemo računali ploščino trapeca? (Dva.) Zakaj? (Da dobimo romboid.) Kako dolga bo osnovnica romboida? (Kakor obe vzporednici skupaj.) Kaj bode morali torej najprej izračunati? (Obe vzporednici sešteti.) S čim bode torej to svoto

pomnožili? (Z višine.) Kaj bode te dobili? (Ploščino romboida.) In kako bode te na-to izračunali ploščino enega trapeca? (Ako bodemo z 2 razdelili.)

Kdo zna sedaj po zapiskih na šolski tabli povedati, kako izračunamo ploščino trapeca? (Ploščino trapeca izračunamo, ako vsoto obeh vzporednic pomnožimo z merskim številom višine in zmnožek z 2 razdelimo.) Ponovi to, *Ź! K! L!*

IV. Vaja in uporaba. Tu sledé primerne naloge. (Glej, Računica, III. stop., str. 105.) Za domačo nalogo pa se n. pr. naroči: Izračunajte obseg in ploščino vseh onih ploskev v vaši hiši in okoli hiše, ki imajo obliko trapeca!

Obrazec na šolski tabli:

- (Prva ura): a) Trapec — čveterokotnik — dve vzporedni stranici — dve nevzporedni stranici.
b) Jednakokrak — pravokoten — raznostraničen.
- (Druga ura): Obseg = vsota vseh štirih stranic.
- (Tretja ura): Ploščina = vsota vzporednic, pomnoženo z višino, razdeljeno z 2.

R.

Dopisi.

Iz Idrije. Dné 30. aprila t. l. je zborovala naša „Podružnica Slomškove zveze“ v Spodnji Idriji. Udeležba članov in gostov je bila tako mnogoštevilna, da še nikdar ne tako. Kot dobrodošli gostje so počastili naše zborovanje gđ. učiteljica J. Šušteršič, visokošolca gg. A. Koritnik in J. Gnjezda ter revizor „Gospodarske zveze“ g. V. Pelc.

Pri običajnem uvodnem pozdravu spominja se predsednik g. Iv. Vogelnek rajnih podpornih članov gg. Fr. Gostiša in Fr. Didiča, ki sta bila v resnici prava učiteljska prijatelja, in jima kliče: blag spomin!

Kot prva točka dnevnega reda je bil razgovor o referatu za prih. okrajno učiteljsko konferenco. G. R. Gostiša je v svojem poročilu podal načrt, po katerem naj se izdela dana naloga, a debata, ki je nato sledila, ga je v posameznostih še izpopolnila.

Zatem je g. J. Novak napeljal razgovor na „Tovarišev“ članek „Že zopet srebrna palica“, oziroma na onih 15 vprašanj, ki povzročajo „Tovariševcem“ toliko skrbi. Dal je skoro na vsa vprašanja poročevalec sam točne odgovore, s katerimi se mora strinjati vse treznomisleče učiteljstvo, s katerimi je pa lahko tudi duhovščina popolnoma zadovoljna. Radi kratkega časa, ki ga je imel poročevalec za izdelovanje svojega poročila, se sedaj ni moglo še nič določnega podati na 1. in 5. vprašanje, ker tu je treba natančno prerešati vse §§, katerih ni ravno malo, in učne knjige, katerih je tudi precejšnje število.

Ker se pa zakoni o učiteljskih plačah tudi prištevajo med šolske zakone, se je pri 15. vprašanju izrekla želja, naj se pred vsem popravi in izboljša zakon o učiteljskih plačah, G. dež. poslanec M. Arko

priznava nujno potrebo izboljšanja plač in zagotavlja, da bodo katoliško-narodni poslanci za to, da se učiteljske zahteve izpolnijo v kolikor največ mogoče ter zopet ponavlja svoje že večkrat izraženo mnenje: „Učiteljstvo najprej pošteno plačajmo, potem pa zahtevajmo, da vestno izvršuje svoje dolžnosti.“ Pové pa tudi naravnost,

naj učiteljstvo ne bo preoptimistično, in naj ne pričakuje, da se bodo vse zahteve, izrečene na učiteljskem shodu, tudi takoj izvršile.

Pri skupnem obedu razvila se je prav živahna zabava in na predlog g. A Hribarja so navzoči zložili tudi nekaj kronica za „Pripravniki dom“. N.

Slo v s t v o.

Knjige „Slovenske Šolske Matice.“

I. Pedagoški Letopis. Uredila H. Schreiner in V. Bežek. Letošnje znanstvene razprave te pedagoške revije so posebno zanimive in temeljite. Najvažnejša didaktiška vprašanja se tu obravnavajo in pojasnjujejo. Takoj prvi spis dr. J. Bezjaka „Nemščina kot drugi deželni jezik“ se bavi s perečim vprašanjem, katera metoda naj obvlada pri jezikovnem pouku, stara sintetiška, ki se opira na slovnico in slovar, ali pa nova analitiška, ki zagovarja načelo: tujščina se poučuj v tujščini. Pisatelj je seveda goreč zagovornik analitiške metode. Njene vrline in uporabnost na široko razklada. Marsikje je ta metoda že vpeljana na ljudskih, kakor na srednjih šolah. Končno bode pa vendar odločil le praktični uspeh, katera izmed nju naj obvelja. Dr. Josip Tomišek razpravlja o pomenu grščine nje metodiki in didaktiki. Njegov spis je lepa apologija tega idealnega učnega predmeta, katerega naš materialistični čas najbolj napada in izkuša izpodriniti iz učnega načrta modernih gimnazij. Ne le strokovnjaki, temuč sploh vsi izobraženci bodo z zanimanjem in koristjo čitali temeljito znanstveno razpravo. L. Lavtar podaja zgodovinski razvoj računstva. Z veliko natančnostjo opisuje, kako so se v raznih dobah izpopolnjevali raznovrstni računi. Spis priča o temeljitosti in veliki marljivosti pisateljevi. Bravce, ki niso strokovnjaki v matematiki, pa vse te našete in opisovane izpremembe ne bodo zanimale. Krajše in preglednejše je Fr. Orožnovo poročilo o zemljepisju, kakeršno je bilo nekdanj in sedaj. Schmoranzarjevo „Prostoročno risanje“ zaključuje letošnji pregled pedagoškega slovstva. — Pogrešali smo zopet veronauk. Znano

nam je, da bi urednik „Letopisa“, g. ravnatelj Schreiner, prav rad sprejel kako razpravo o katehnetiki, a menda jo doslej še nikdo ni vposlal. Ali res ni slovenskega kateheta, ki bi se lotil tega dela? — Vse slovnicearje na ljudskih in srednjih šolah bode gotovo zanimala „Kernova teorija o osebku in dopovedku“, katero tolmači dr. Bezjak. Nazori nemškega učenjaka bodo napravili popolen prevrat v dosedanem načinu analizovanja. Ker se bode nova jezikovna vadnica, ki ima v kratkem iziti, že ozirala na Kernovo teorijo, zato je razprava velikega praktičnega pomena. — M. J. Nerat podaja statistiko slovenskih ljudskih šol iz l. 1870., 1880 in 1890. Podane številke naj bi pokazale razvoj šolstva v prvih dvajsetih letih nove šole. Želeli bi bili, da je pisatelj te podatke nekoliko obdelal in nam jih podal s primernim besedilom v obliki članka. Tako statistično študijo bi vsakdo raje bral, kakor pa pregleduje na dolgem, v nebrojne predelke in stolpce razdeljenem papirju, celo morje mrtvih števil. — J. Dimnik je sestavil teme in teze pedagoških poročil pri društvenih in uradnih učiteljskih skupščinah, tajnik Fr. Gabršek pa poročilo o delovanju „Slovenske Šolske Matice“ l. 1902. Iz poslednjega je razvideti, da se društvo lepo razvija in da je krepko zastavilo svoje moči v prosep slovenskega pedagoškega slovstva. Želimo mu obilnega uspeha. — n.

Zgodovinska učna snov za ljudske šole. Drugi snopič. Kar smo lani omenili o prvem snopiču, velja tudi o letošnjem. Učitelj bode našel v njem najzanimivejše zgodbe srednjega veka poljudno razložene in prikrojene. Pohvaliti moramo, da se je g. pisatelj

(prof Apih) oziral zlasti na kulturno zgodovino in da med svetovnoznamenite dogodke vedno vpleta tudi domačo zgodovino. Vsa tvarina je razdeljena v štiri dele: srednjeveško plemstvo, križarske vojne in njih posledice. Habsburžani, Luksemburžani, srednjeveška mesta. — Že iz te razdelitve, ki ni posebno stvarna in sistematična, je videti, da pisatelju ni bilo mar obravnati vso zgodovinsko stvarino, temuč da je izbral le to in ono poglavje in je po svoje obdelal. Pod zaglavjem „Srednjeveško plemstvo“ govori o srednjeveški ustavi, o vojvodih, grofih, vitezih in duhovnih knezih, Vmes je pa še vpletena kratka zgodovina „Babenberžanov“. Ker je vsa snov obdelana zelo na splošno, zato se marsikatera sodba pisateljeva ne vjema prav z zgodovinskimi dejstvi. O postanku duhovnih kneževin piše n. pr.: „Ko so nemški vladarji videli, kako mogočni in oblastni so bili postali oni posvetni gospodje, kako si prisvajajo vedno več pravic ter si lasté vedno več državnih posestev in državnih služb, tako da jih vladarji skoro niso mogli po svoji volji oddajati, nego so jih morali kar prepuščati njih dedičem, tedaj so začeli ugibati, kako bi oslabili premoč posvetne gospode in pogodili so, da jim bodo najboljši zavezniki proti upornim posvetnjakom cerkveni dostojanstveniki. Oprostili so zátegadelj cerkvena posestva — škofovska in samostanska — oblasti posvetnih gospodov ter izročili mnogim škofom in opatom samim sodno oblast in druge vladarske pravice na njih cerkvenih posestvih“ — To morda velja o enem ali drugem nemškem vladarju, a ob početku duhovnih kneževin so bili merodajni drugi oziri. Svetna oblast cerkve izvira ponajveč iz dobe Karola Velikega in takrat si jo je pridobila s kulturnim delovanjem. Nasprotovali pa so cesarjem duhovni knezi prav tako kakor svetni. — Versko življenje v srednjem veku je opisano v poglavju „Križarske vojne in njih posledice“. Dokaj obširno razpravlja pisatelj o vzrokih križarskih vojen. A tu je treba popraviti, da idejo teh velikanskih vojnih ekspedicij ni sprožil papež Gregor VII., temuč že Silvester II. († l. 1003), ki je svojega bivšega učenca, cesarja Otona III., navduševal za osvoboditev svete dežele. Popisani sta le prva in tretja križarska vojna, a omeniti bi bilo treba vsaj, koliko jih je bilo vseh, oziroma koliko se jih navadno šteje. Na mestu bi bil tudi kratek opis otroške križarske ekspedicije. Malim zgodovinarjem v

ljudski šoli bi se ta srednjeveška zanimivost gotovo globlje vtisnila v spomin, kakor druge vojne. Nazorno je opisano življenje v srednjeveških samostanih. Povdarjati bi bilo le še bolj kulturni pomen redovništva za tedanje čase. Zasluge, ki so si jih pridobili n. pr. benediktinci in cistercijani z iztrebljenjem gozdov, obdelovanjem zemlje in umnim kmetovanjem, so neprecenljive. Izgledov iz slovenskih pokrajin je obilo na izbiro. Montalembert ne pretirava, če trdi da sloni vsa srednjeevropska civilizacija na temelju, katerega so položili menihi. Pametna je sodba o pomenu cerkvenih kazni (izobčenja in prepovedi). Dostikrat se graja postopanje cerkve, a pri tem se pozabi, da je bila cerkev edina priznana avtoriteta v tedanjih časih in da so bile cerkvene kazni edino sredstvo za krotitev mogočnih nasilnikov. Popraviti je treba str. 131, da so frančiškani baje prišli v Ljubljano l. 1233, ne pa 1223. V listinah se imenuje njih gvardijan prvič še le l. 1242. Kdo jih uvedel, se ne vé. — Obširni sta poglavji o habsburških in luksemburških vladarjih, ker je treba o njih učencem v ljudski šoli pač največ povedati. Zanimivo je zadnje poglavje o srednjeveških mestih, njih postanku, upravi, vnanjosti, o življenju meščanov, obrtnosti in trgovini. A kakor je pisatelj tu podal dokaj natančno sliko meščanskega življenja, tako bi si želeli, da je tudi nekoliko opisal položaj kmečkega stanu v tedanji dobi. Odvisnost od svetnih in duhovnih gospodarjev, prosti posestniki, tlačanstvo, oprostitev tlačanov, vse te razmere so za srednji vek zelo značilne in se morajo pri zgodovinskem pouku na naših ljudskih in meščanskih šolah upoštevati. Otroke kmečkih starišev (in teh je pri nas pretežna večina) bode gotovo zelo zanimalo vedeti, v kakšnih razmerah so živeli nekdanj njihovi pradedje, kako se jim je godilo, kaj jim je težilo in kaj olajševalo življenje. —

Celotna slika srednjeveškega življenja se na tej stopinji, kateri ima zbirka služiti, seveda ne more podati. Vendar bi se bilo marsikaj še lahko v snopič sprejelo, kar neradi pogrčamo n. pr. o veličastnih stavbah srednjega veka, zopet drugo bi se dalo brez škode okrajšati n. pr. obširen opis viteškega življenja. Pohvaliti pa moramo posebno trezno, nepristransko sodbo pisateljevo o raznih srednjeveških napravah in pojavih, ki se dandanes tolikrat napačno presojajo in tolmačijo. Uprav to je najboljša stran Apihove zbirke. G.

Šolske vesti.

Razpisane učit. službe. Goriško. V tolimskem političnem okraju so razpisane sledeče službe: 1) Reka-Straza začasnega učitelja-voditelja; 2) Dreženca začasne podučiteljice oz. začasne ali pa stalne učiteljice; 3) Dreženca stalnega nadučitelja-voditelja oz. začasnega učitelja-voditelja; 4) Idriško stalnega učitelja-voditelja; 5) Kamno-Volarje začasnega učitelja-voditelja; 6) Logje-Robidišče stalnega učitelja-voditelja; 7) Sv. Lucija stalne učiteljice; 8) Podmelec začasne podučiteljice oz. stalne ali začasne učiteljice; 9) Slap stalnega učitelja-voditelja; 10) Soča začasnega oz. stalnega učitelja-voditelja; 11) Čadrg-Zalaz začasnega oz. stalnega voditelja; 12) Št. Viškagora stalnega učitelja-voditelja; 13) Vrsno stalnega ozir. začasnega učitelja-voditelja; 14) Gorje-Poče začasnega učitelja-voditelja; 15) Sela-Ruti začasnega učitelja voditelja; oziroma sedaj sicer popolnjena mesta v okraju, ki bi se pa spraznila z novim imenovanjem. Prošnje pošlje naj se predpisanim potem c. kr. okrajnemu šolskemu svetu tekom šestih tednov od dneva razpisa naprej (do konca maja). S službami pod točko 1, 5, 6, 11 in 15 zvezano je potovanje, katero se nagradi z letnim zneskom 240 K. V krškem okraju so razpisane sledeče učiteljske službe s postavnimi dohodki v definitivno nameščenje: Nadučiteljska služba na četerorazredni šoli v Mokronogu ter na dvorazrednih šolah na Bučki in na Studencu. Učiteljske službe na četerorazrednih šolah v Krškem in v Radecah. Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se po predpisanim potu vlagajo do 18. maja 1903 na c. kr. okrajni šolski svet v Krškem. Na trirazrednici pri Sv. Križu je razpisano učno mesto za definitivnega ali provizoričnega učitelja

ali učiteljico. Prošnje je vlagati predpisanim potom na c. kr. okr. šol. svet v Litiji. Na štirirazredni ljudski šoli na Viču se bo s pričetkom šolskega leta 1903/04 stalno oddalo učno mesto s postavnimi prejemki in se bo pri tem dala prednost moškemu prosilcu. Prošnje je poslati po predpisanim službenem potu tukajšnjemu uradu do 28. maja 1903. na c. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani. Mesto učitelja na enorazrednici v Vrabčah pri Vipavi. Prošnje do 5. junija okrajn. šolskemu svetu v Postojni.

Izpitni učne usposobljenosti na c. kr. moškem učiteljišču v Kopru. Izpiti so se vršili dné 4.—9. maja tega leta. Izpit z dobrim uspehom so napravili sledeči: gg Marčelja Anton, učit. v Brezovici, gospica Varzilič, učiteljica v Vrbniku; Drejko Rojc, učitelj v Štjaku; Erzetič Josip, učitelj v Kalu; Opašič Anton, učitelj Pazinu, in Kobalé Karol, učitelj v Rogatcu.

Izpremembe med učiteljstvom Za proviz. učiteljico v Božjakovem pri Črnomlju je imenovana gdčna Amalija Slatner, na šolo v Stari Loki pri Kočevju, gdčna Alma Rössmann iz Ljubljane, v Štrekljencu pri Črnomlju pa gospodična Kornelija Koncilijska. Za nadučitelja v Ljubečno pride g. Karol Wisjak iz Gornje Rečice, za nadučitelja pri Sv. Martinu v Rožni dolini ondotni učitelj g. Ivan Kvac, za učitelja in šolskega voditelja na šoli v Plesivecu je imenovan g. Jernej Pavlič, za učitelja v Studenicah g. Karol Mayer, za učitelja pri šoli v Polensaku provizorični voditelj g. Jožef Gorup, na deški šoli v Mariboru provizorični učitelj istotam gosp. Franc Rus, na šoli v Vidmu za učitelja prov. učitelj istotam gosp. Ivan Pavlovič. Za učitelje so dalje imenovani: na šoli v Cirknici proviz. učitelj

gospod Avguštin Lukežič, na šoli pri Svetem Juriju na Donački gori g. Ivan Mahorko, na šoli v Pletrovici gospod Jožef Mitnans, na šoli celjske okolice g. Fran Voglar, na šoli v Studencu učiteljica gospa Elizabeta Mayer, na ljudski šoli v Selih gdč. Kar. Kranjc, na Štifti gdč. Alojzija Dostal, na šoli na Ponikvi gdč. Ana Klein, na šoli pri Svetem Florijanu na Doliču gdč. Marija Rupnik. Za pomožnega učitelja za celjski okraj je imenovan učitelj v Ponikvi g. Franc Auernik. — Upokojena stanučiteljica gosp. Ivan Rupnik pri Šent Lovrencu in g. Franc Slemenšek v Podčetrtku.

Usposobljenostne izpite za ljudske in meščanske šole je delalo začetkom maja v Ljubljani 27 kandidatov in kandidatinj, od katerih sta bila dva reprobirana. Aprobirani so bili: a) za meščanske šole: S. Emerika Šinkovec v Škofji Loki; b) za francoščino: Agata Segisser iz Trsta; c) za splošne ljudske šole s slov. in nemškim učnim jezikom: Marija Burgarell v Sv. Tomažu pri Vel. Nedelji, Karolina Burnik v Žireh,

Ana Dragatin v Šempetru na Štaj., Adel. Fabiani v St. Andreju pri Leskovcu na Štajerskem, Ana Fabian v Dragatušu, Ter. Fabjan prov. učit. pri ljublj. uršul., Zofija Grundner v Škofji Loki, Ana Harbisch v St. Rupertu, Marija Heking v Zagorju, Evgenija Lapajne v Čadramu, Ivana Prešeren v Vrhpolju, Vida Šorn pri Sv. Jakobu v Ljubljani, M. Schweigler pri Sv. Benedik. na Štaj., J. Tausers v Idriji, Cecilija Teržan v Čadramu, Marija Tomc v Pressbaumu pri Dunaju, Albertina Vajdič v Ljubljani, Franc Kržič v Žabnicah, Leopold Morela v Črnomlju, Frid. Repousch v Škofji Loki, Ivan Vozel v Trebnjem; d) za ljudske šole z nemškim učnim jezikom: Ana Knapp v Zadru in Henrik Miller v Cmureku. — V Mariboru so bili aprobirani za mešč. šole: Gustav Gross in Marija Stupca; za ljudske šole: Sebastijan Krotky, Ivan Najžer, Matej Rajh, Frančiška Rašelj, Ana Wakonigg, Marija Muršec, Olga Sunder in Viljemina Hartnagel; za francoščino: Ana Kren in za verouk Alojzija Baubela.

Drobtine.

Občni zbor „Slomškove Zveze“. Izrazila se nam je želja, naj bi se občni zbor vršil binkoštni ponedeljek popoldne. Po shodu bi bil zabavni večer. Odbor še ni določil natančnega programa, zato je pripravljen v tem oziru kolikor možno vpoštevati želje družbenikov. Vendar je treba tekom prihodnjega tedna program določiti. Objavljen bode v „Slovcu“ in v prihodnji številki „Slovenskega Učitelja“, ki izide pred binkoštni. Doslej sta prijavila poročila g. Evgen Jarc, c. kr. gimn. profesor v Kranju, in g. Iv. Štrukelj, učitelj na Robu. Vse pismene iz-

jave tičočee se občnega bora je nasloviti na predsednika F. Jakliča, učitelja v Dobrepoljah. Vse ude „Slomškove zveze“ in druge somišljenike pozivljamo, da se občnega zbora vdeležé v obilnem številu.

Odbor

Katoliško društvo slovenskih učiteljic na Primorskem je imelo dne 29. malega travna prvo slovesno zborovanje na čast petindvajsetletnice sv. Očeta Leona XIII. Otvorilo se je lepo zborovanje s papeževo himno. Nato je imel dohovni voditelj, preč. gosp. župnik Ivan Kokošar, slavnostni govor. Sledili sta krasni dekla-

maciji Prelesnikov „Silvestrov večer“ in Gregorčičev „Naš čolnič otmimo“, dalje prelepi točki: Mendelssohnov dvospev „Večerna pesem“ in Schubertov samospev „Vera v spomlad“. — Predsednica je prebrala svojo novelo „Jelena“. — Slavnost se je završila z zborom „Regina coeli“. Dne 13. maja bode predsednica predavala o didaktiki ob 5. uri popoldne, dne 17. maja pa o metodiki. Prihodnje občno zborovanje bode dne 27. maja ob 5. uri pop. M. H. W.

Tretji nižjeavstrijski katoliški shod je glede na šolstvo sklenil naslednje resolucije: I. Tretji nižjeavstrijski katoliški shod izreka kat. šolskemu društvu za Avstrijo in društvu za vzgojo katoliških učiteljev najtoplejšo zahvalo za njihovo obče-koristno in patriotično delovanje, se izjavlja solidarnim s težnjami teh društev in hoče tako reformo državnega šolskega zakona, da se cerkvi zagotovi vpliv na šolo in pouk in mladina res vzgaja versko-
 II. V okviru nižjeavstrijskih deželnih postav smatra katoliški shod sledeče reforme potrebne: 1. Sestava okrajnih šolskih svetov naj se tako izpremeni, da bodeta kat. veronauk zastopala po dva duhovnika, katera ima imenovati pristojni škof. Deželni odbor pa naj imenuje po dva člana v to korporacijo 2. V deželnem šolskem svetu naj zastopajo cerkev trije katoliški duhovniki, katere imenujejo škofje v deželi. 3. Veronauk nadzorovati in določati verske vaje pristojna le duhovski oblasti. 4. V onih okrajih, v katerih se stroški za šolstvo popolnoma ali vsaj deloma plačujejo iz deželnega zaklada, ima deželni odbor pravico imenovati učitelje oziraje se na predlog krajnega in poročilo okrajnega šolskega sveta. 5. Katoliški shod priznava, da se dohodki učiteljev ne strinjajo s sedanjimi gospodarskimi razmerami in se morajo izboljšati III. Katoliški shod sklene: Državna šolska po-

stava naj se tudi v tem oziru izpremeni ali izpopolni, da stroškov za šolstvo ne bodo plačevale le dežele, okraji in občine, temuč tudi država. IV. Katoliški shod obžaluje v soglasju z najznamenitejšimi pedagogi, da je naš ljudskošolski pouk nedostaten, ker podaje pač mnogo vednosti, a zanemarja harmonično vzgojo otrok za veliko nalogo v življenju. Zato želi, da se ves pouk podredi enotnemu vzgojnemu smotru, in da so posamezni učni predmeti med seboj v organski zvezi, a hkrati izjavlja, da mora pri taki koncentraciji veronauk biti središče vsega pouka. V. Katoliški shod ponavlja svojo zahtevo, da se veronauk vpelje tudi v obrtnih šolah. Dočim je bil na srednjih šolah veronauk že iz početka vreden v učni črtež in se je tekom let ta pouk celo razširil, ga na obrtnih šolah ni bilo in se je mladi obrtniški naraščaj izobrazil brez blažilnega vpliva verskih resnic. Vendar je veronauk tem potrebnejši, ker so vajenci ločeni od družine in glede duševne izobrazbe navezani le nase in na svoje tovariše. Zato prosi katoliški shod vse merodajne kroge, da z vso resnobo delujejo na to, da se sprejme vsaj na pripravljalnih in obrtnih nadaljevalnih šolah veronauk v učni načrt, in da se tudi razdelitev učnih ur toliko izpremeni, da je mogoče učencem izvršiti verske dolžnosti ob nedeljah in praznikih.

Šesta seja pripravljalnega odbora za deželno učiteljsko konferencijo se je vršila dne 23. aprila na ljubljanskem c. kr. učiteljišču. Razpravljalo se je o smotru pouka v realijah na podlagi poročil g. učitelja Šege o zemljepisu in zgodovini, g. učitelja Bernota o prirodnanstvu. O risanju je poročal g. nadučitelj Česnik, o ženskih ročnih delih pa gospodična učiteljica Sark. V prihodnji seji se bodo rešila nekatera še nedoznana vprašanja, se bo vršila končna

debata o učnih smotrih vseh predmetov in bo poročal gosp. nadučitelj Toman o načelih za razvrstitev učne tvarine iz vseh predmetov.

Še enkrat prošnja „Slomškove zveze“ na deželni zbor za izboljšanje plač. — Znano je, da „Slomškove zveze“ prošnja na dež. zbor ni bila vložila, ker je dež. zbor tako nenadoma in nenavadno končal. A poslanec Jaklič in tovariši bi bili spravili stvar v zbornico v obliki nujnega predloga, katerega so imeli pripravljenega. „Tovariš“ je že večkrat očital, kakor bi se „Slom. zveza“ za to nič ne brigala in se dela tako, kakor da je „Slovensko učit. društvo“ prošnja vložilo. To ni res! Dasi je nek „delaven“ deželni odbornik na tistem famoznem protestnem shodu v „Nar. domu“ našteval med drugimi prošnjami, ki čakajo rešitve, tudi prošnja „Slov. učit. društva“, izjavljamo, da ta prošnja nikdar ni videla pisarnice dež. odbora ali pa njegovega arhiva, ampak je še sedaj v pisarni „Slov. učit. društva“. — To naj povedó uredniki „Učit. Tovariša“ in ob enem opišejo tudi romanje tiste prošnje po raznih pisarnah, ker to je zelo zanimivo.

„Duhovniki so obesili narodnost na klin“, „pri njih je narodnost poganstvo“, „imajo trebuh za Boga“ i. dr. Taka očitanja slovenski duhovščini zalučili v obraz glasilo „naprednih“ učiteljev v času, ko vsa slovenska javnost strmi ob odkritem narodnem izdajstvu slovenske liberalne stranke in občuduje duhovništvo, ki je izljubezni do svojega naroda in rodne zemlje šlo v borbo za ohranitev slovenskega značaja Jesenic in Tržiča med tem, ko so se našli med učiteljstvom narodni izdajci ter so volili z Nemci ali se absentirali od volitev v korist Nemcev iz sebičnih nagibov, da se prikupijo vladajoči

nemški- in slovensko-liberalni stranki. Za take narodne Efijalte „Tovariš“ nima graje, zato ker je sam tak, a da bi se to pokrilo, psuje narodni čut slovenske duhovščine. Ni nam treba braniti narodnega čuta duhovščine. Njeno delo v ohranjenju slovenskega naroda je zabeleženo v naši kulturni in politični zgodovini in to spričuje njeno delo v sedanjem času, ko se velika večina kranjskega učiteljstva gnete v stranki, katera je sklenila politične barantije v narodno škodo slovenskega naroda in slovenske zemlje.

„Škof je zadolžen do ušes“ vpijejo v „Tovarišu“ ljudje, katerim se iz dolgov niti ušesa ne vidijo. Ali ni to nespametno?

Na dan s tajnimi pouki! „Učit. Tovariš“, ki uka, kakor bi mastnega krapanjel, ko dobi kako staro škofovo okrožnico v roke, da jo ponatisne, kakor je storil v št. 12. t. l., piše: „Dobivali so (duhovniki) češče tajne pouke za nastop v javnosti v duhu klerikalizma . . .“ Eksistenca teh tajnih poukov je zelo dvomljiva, ker sicer bi jih bil že zdavnaj prinesel. Ako pa katerega brani g. Gangl v uredniškem predalu, prosimo, da ga objavi, ker take reči tudi nas zanimajo.

„Odpadek jate klerikalnega časopisja“ je naš list, zato, ker ne priporoča „Zvončka“ in ga je nekaj kritiziral. Ta psovka nam ne zapre ust in bomo še povedali, kar se nam ne bo zdelo prav pri mladinskem listu, ki se mora previdno urejevati. Odpadek? — Mogočel! Ampak ne iz tako smrdljive jame, kakor „Tovariš“. Kdor ne verjame, naj primerja oba lista.

Goła istina. „Jasno kot beli dan je, da klerikalci niso volili Jakliča deželnim poslancem za to, da bi zastopal učiteljske koristi . . .“ V zadnjem volivnem boju se je vrglo učiteljstvo kakor znano v najstrastnejši boj proti katol.-narodni stranki. Noben teh poslancev ni voljen vsled volje

učiteljstva, in zato noben poslanec kot tak ni učiteljem kako moralčno zavezan. Naravno bi bilo, da bi bili vsi poslanci te stranke v najstrožji opoziciji proti učiteljskim težnjam. Da niso, seveda ni za sluga „Tovariševa“, a mogoče je, da jih ravno s svojim pisarjenjem pritira v opozicijo — in potem bomo lahko precej časa čakali regulacije.

„Razupiti Jaklič.“ Ljudje, ki so se na vso moč potrudili, da s pismom in besedo kar največ morejo ogrditi svojega tovariša, ki ni storil nič drugega, kakor da se je uprl nakani Jelenca in Dimnika, ki sta hotela za večne čase udinjati slovensko učiteljstvo liberalcem ki so lagali in obrekovali, sedaj, ko so dosegli pri svojih somišljenikih svoj blagi namen ter ga ogrdili na vseh straneh, pravijo, da je „razupit“. Predlagamo, da vse, kar vedó liberalni učitelji o Jakliču nečastnega in nepoštenega, objavijo v svojem glasilu, pa naj povedó odkrito, ne pa s samim namigavanjem.

Učiteljski shod — in nameni „naprednih“ voditeljev učiteljstva. Vedno jasneje postaja, da voditelji „naprednega“ učiteljstva niso imeli s shodom tistega namena, za katerega se je izvršil. Zdi se nam, da jim je žal, ker se je tega udeležilo vse učiteljstvo, ter je bil shod stanovski. Zdi se nam, da bi bili radi videli, ko bi se „Slomškova zveza“ shoda oficijelno ne bila udeležila da bi bili potem na nas zvalili krivdo neuspehov. Ta nakana se jim seveda ni posrečila. A sedaj zabavljajo Jakliču, zato, ker je zastopal „Slomškovo Zvezo“ v predsedstvu. Kdo zastopa kako društvo, je čisto interna stvar društva. Kakor se mi nismo utikali v stvari „Slov. učiteljskega društva“, tako naj se oni v naše društvo ne vtikajo. — Ako jim pa to drago, — seveda potem tudi mi ne bomo molčali. Ako pa hočemo kaj doseči, je

bolje, da smo složni. Mogoče, da je nekaterim žal ker se ni vršil kak protestni shod učiteljstva proti obstrukciji. A to zabavo si še sedaj lahko privoščijo, nimamo nič proti temu.

Ferijalni tečaji za učiteljstvo. Na vseučilišču Greifswalde na Nemškem se bodo vršili letos že desetič počitniški tečaji za ljudske učitelje in sicer 13. julija do 1. avgusta. Predmeti, o katerih se bode predavalo, so sledeči: Nemški jezik in slovstvo, francoščina, angleščina, veronauk, filozofija, zgodovina, geografija, fiziologija, fizika, botanika, šolska higijena, zgodovina umetnosti. S predavanji so združene vaje v izdelovanju zoologijskih in botaniških preparatov, geografske ekskurzije, nemške, francoske in angleške jezikovne vaje. Tudi se priredi izložba važnejših proizvodov nemškega slovstva. Tečaji so prirejeni v prvi vrsti za učitelje in učiteljice, a so pristopni tudi drugim damam in gospodom, ki se hočejo izobraževati. V zadnjih poletjih se je teh kurzov vdeležilo čez 300 dam in gospodov.

Reforma srednjih šol. Na Dunaju je nedavno zborovala enketa pod predsedstvom naučnega ministra pl. Hartelna, ki je razpravljala vprašanje o preosnovi srednjih šol. Enkete so se udeležili vsi deželni nadzorniki srednjih šol. Posvetovanje se je vršilo o preuredbi učnih ur predpoldnem in popoldne, o preuredbi božičnih in semestralnih počitnic. Zlasti se je premotrivalo vprašanje, kako omogočiti učencem realke prehod na vseučilišče.

Umetniške slike za šolo. Na shodu društva „Bürgerschule“ je predložil predsednik dunajske „Lehrmittelcentrale“, da se izvede podjetje, pri katerem bi sodelovalo celokupno avstrijsko učiteljstvo, najuglednejši umetniki in občinstvo. Namerava se dati reproducirati umetniška dela in jih za nizko ceno storiti pristopne

ne samo šolam, temuč tudi občinstvu. Poleg teh reprodukcij znamenitih mojstrov, kateribodo šoli za okras, se bodo umetniško priredile tudi stenske učne table. Naučno ministerstvo je temu podjetju zelo naklonjeno in je bode podpiralo. Na tem shodu se je tudi sklenilo, da se šolske knjige okrasé z umetniško izdelanimi slikarijami in da se priredi šolski atlant za umetnine. V ta namen se bodo šolske oblasti pozvale za subskripcijo. Na tak način upajo v kratkem času nabrati svoto 50.000 K, s katero bi bilo nameravano podjetje osigurano.

Šolstvo na Nižjeavstrijskem. Zadnje poročilo nižjeavstrijskega deželnega odbora o šolstvu za leto 1901 izkazuje sledeče številke: Za šolska poslopja na deželi in v mestu Dunaju se je skupaj potrošilo 3.055.007'97 K. Šolo je obiskovalo 409.891 otrok. Med njimi je bilo 7336 otrok manj kot 6 let starih, v tri-

najstem letu jih je bilo 47.750, v štirinajstem letu in starejših 43.291 otrok. 5551 otrok je bilo izpuščenih iz šole pred štirinajstim letom. Izmed otrok, ki so šolo obiskovali do konca leta 1900/01, je doseglo učni cilj 331.915, 52.297 ni doseglo povoljnega uspeha in 4133 je ostalo brez klasifikacije. Število zistemiziranih učnih mest je znašalo 8427, izmed teh jih je bilo zastavljenih 8252. Na ljudskih šolah je poučevalo 6995, na meščanskih 1257 učnih moči; učiteljev in učiteljic je bilo 5523, podučiteljev in podučiteljic 2729. Definitivno jih je bilo nastavljenih 6933, začasno 1319. Učiteljev je bilo 6027, učiteljic 2225. Med njimi je bilo katoliške vere 7912, protestantske 155, judovske 179, drugih ver 3, brezkonfesionalni 3. — Povprečno stane pouk za vsakega otroka 35 K 39 h in pride na vsakega prebivalca 5 K 57 h stroškov za šolstvo.

Št. 1945.

Razpis natečaja.

Na petrazredni c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je stalno popolniti
mesti dveh učiteljev in ene učiteljice

z dohodki IV. (četrttega) plačilnega razreda idrijskega učnega osebja, t. j. z letno plačo 1000 K., aktivitetno doklado letnih 100 oziroma 160 K ter s pravico do 6 petletnic po 100 oziroma 80 K.

Lastnoročno pisane in po predpisih opremljene prošnje z dokazilom učne sposobnosti za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom je predpisanim službenim potom

==== **tekem štirih tednov** ====

pri podpisnem c. kr. rudniškem ravnateljstvu uložiti.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji, dne 1. majnika 1903.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.